

FILMANMELDELSE

Patetisk patriotisme

Tittel:

Taras Bulba

Regissør:

Vladimir Bortko

Produksjonsår:

2009

Opprinnelsesland:

Russland

Taras Bulba er en påkostet russisk filmatisering av Nikolaj Gogols historiske fortelling ved samme navn. Handlingen foregår under første halvdel av 1600-tallet. Hovedpersonen Taras Bulba er kosakk og tar med seg sine to sønner Ostap og Andrij, som nettopp har fullført gymnaset i Kiev, til kosakkenes hovedsete i Zaporozjzkie Sitsi for å la dem gjennomgå livets skole. Denne muligheten dukker opp i det de ortodokse kosakkene bestemmer seg for å jage de pågående katolske polakkene vestover.

I denne kampen blir ungdommenes karakterstyrke satt på prøve. Mens Ostap viser seg som den fødte kosakk, svikter Andrij saken. Allerede under tiden i Kiev forelsket han seg i en polsk jente, og når han oppdager at hun befinner seg inne i den byen kosakkene har omringet går han bokstavelig talt over til fienden. Den konkrete kjærligheten til ungjenta er ham nærmere enn abstrakte ideer om fedrelandet og religiøs identitet. Gamle Taras kan ikke leve med et slikt svik, og under det påfølgende slaget, hvor Andrij deltar på polsk side, tar han livet av sin egen sønn.

En tilsvarende skjebne venter imidlertid både Taras og eldstesønn Ostap, som begge blir tatt til fange og henrettet av polakkene i det som blir et fryktelig nederlag for kosakkene. Filmen ender likevel på en optimistisk note: i det Taras blir brent levende på bålet maner han de gjenværende kosakkene til kamp. Kosakkene vil komme tilbake og hevne dette nederlaget!

Regissør Vladimir Bortko bruker Gogols fortelling til å utkjempe to ideologiske slag i 2009. Ett mot ukrainske nasjonalister og ett mot polakkene.

Det er nemlig ikke tilfeldig at filmen dukker opp på russiske kinoer akkurat nå. I år er det 200 år siden forfatteren ble født utenfor Poltava i dagens Ukraina. Den gang var disse områdene en del av Det russiske imperiet, og nettopp derfor reiste den unge Gogol til hovedstaden St. Petersburg for å gjøre karriere. Resten av historien er velkjent, Gogol skrev seg inn i russisk litteraturehistorie med sine Petersburgnoveller, skuespillet Revisoren og romanen Døde sjeler. Bortko bruker sin film ikke bare til å understreke at er Gogol en russisk forfatter, også kosakkene og dagens Ukraina tilhører egentlig Russland. At Ukraina i dag er en selvstendig stat framstår som en historisk tilfeldighet.

De kraftigste utfallene kommer imidlertid mot polakkene og katolisismen. Området mellom Warszawa og Moskva har gjennom historien vært et omstridt område hvor katolisismen og den russiske ortodoksien har kjempet om innflytelse. Dette kom også til uttrykk etter Sovjetunionens sammenbrudd da russerne var på jakt etter en ny festdag som kunne avløse markeringen av Oktober-revolusjonen. Etter litt prøving og feiling kom man midt på 2000-tallet fram til at 4. november burde markeres, årsdagen for seieren over polakkene i 1612. Når russerne ikke lenger hadde en felles revolusjon å

samles om, hjalp det med en ytre fiende — og polakkene passet godt.

I Bortkos film framstår katolikkenes som fremmedelementer og deres metoder tvilsomme. Mens den ortodokse troen er en del av russernes og ukrainernes sjel, så ekspanderes den katolske kirkens innflytelse østover som et resultat av list og brutalitet. Særlig det siste elementet er sentralt, for filmen er full av slagscener og drap. Men mens kosakkene tar livet av folk ved å slå dem i hodet eller rispe dem med sine sverd, så er polakkene sadister som nyter å pine sine fiender. Bortko viser blant annet i detalj hvordan Ostap Bulba blir henrettet på et torg i Warszawa ved at boddelen trer en stor krok inn i brystet hans og henger ham opp til spott og spe.

Det er nettopp i disse scenene filmen går over i det patetiske. I det Taras brenner på bålet, i det Ostap henger over Warszawa etter en gigantisk fiskekrok, eller i det utallige kosakker ligger for døden på slagmarken så klarer de allikevel å finne krefter til en siste kjærlighetserklæring til fedrelandet, den ortodokse tro og den russiske sjelens særegenhet. Bortko forenkler Gogols fortelling og pøser på med patos for å vekke russernes patriotisme. Sânt blir det ikke god kino av.

martin.paulsen@if.uib.no

